

Čís. 16106.

Právní povaha konkursní podstaty a procesní postavení správce konkursní podstaty.

Konkursní podstata jest jen právním předmětem, nikoli právním podmětem. Procesní stranou jak ve sporech o vymáhání pohledávek patřících do konkursní podstaty, tak ve sporech odpůrčích, jest správce konkursní podstaty, jehož povinností jest ve všech druzích sporů hájiti vždy společných zájmů úpadcových věřitelů jako celku.

Jde jen o nevhodné formální označení strany, vystupuje-li ve sporu jako strana konkursní podstata zastoupená svým správcem.

(Rozh. ze dne 19. května 1937, R I 569/37.)

Srv. k poslední větě rozh. č. 10057 Sb. n. s.

Proti odpůrčí žalobě podané konkursní podstatou firmy F. J. P., koloniální obchod v K., zastoupenou správcem konkursní podstaty Dr. Rudolfem Sch., o neúčinnost exekucí vedených žalovanou firmou jednak na svršky, jednak na pohledávky úpadcovy, a zaplacení určité peněžité částky, vznesla žalovaná mimo jiné též námitku nedostatku aktivního oprávnění k žalobě a odůvodnila ji tím, že podle § 40 konk. ř. jest oprávněn k odporování právním jednáním pouze správce konkursní podstaty, nikoli však konkursní podstata sama. Soud první stolice vyhověl zčásti žalobě a uvedl v otázce, o niž tu jde, v důvodech: Námitka nedostatku aktivní legitimace není oprávněna. Podle obsahu žaloby jde o uplatňování odpůrčího nároku podle §§ 33 č. 3 resp. 32 č. 1 konk. ř. Takový odpůrčí nárok se opírá přímo o zákon a nepřísluší dlužníkovi, nýbrž výhradně věřitelstvu, které jest právním jednáním poškozeno. Stranou v odpůrčím sporu jest jenom věřitelstvo, zastoupené správcem konkursní podstaty, který uplatňuje právo odpírati právním jednáním úpadcovým jménem věřitelstva (§ 40 č. 1 konk. ř.). Z obsahu žaloby a žalobního žádání vychází najevo, že odpůrčí žalobou oprávněný správce konkursní podstaty uplatňuje nárok věřitelstva, nikoli nějaký nárok konkursní podstaty, a že jde pouze o nevhodné označení, je-li označena jako žalující strana konkursní podstata a nikoli věřitelstvo firmy F. J. P. v K. Odvolací soud rozsudek soudu první stolice zrušil a žalobu odmítl. Důvody: Podle spisů jest žalující stranou konkursní podstata firmy F. J. P. v K. K změně žaloby za sporu nedošlo. Ostatně nebyla ani navržena a při posledním ústním jednání dne 3. září 1936 se naopak žalovaná firma proti jinakému označení žalobkyně ohradila. Odporovati právním jednáním v konkursu a oprávněným k podání odpůrčí žaloby jest jedině správce (§ 40 konk. ř.). Správce vystupuje v odpůrčích sporech vlastním jménem a je sám stranou ve sporu. Spor vede v zájmu konkursních věřitelů. Právní jednání, kterým žalobou s úspěchem odporuje, se prohlásí za neúčinná proti konkursním věřitelům (§ 29 konk. ř.). Správce konkursní podstaty potřebuje sice k vedení odporu (§ 117 konk. ř.)

zpravidla svolení věřitelského výboru, proti jeho vůli je však k podání žaloby oprávněn, má-li souhlas konkursního komisaře. Tato vázanost správce jest však podle § 115 konk. ř. vnitřní věcí. Úpadci nepřísluší právo odporu a odpůrčí nárok také není součástí podstaty, i když jeho výtěžek plyne do podstaty. Stranou v odpůrčím sporu jest konkursní správce, který podle zákona zastupuje souhrn konkursních věřitelů, nikoli však konkursní podstata. Jen konkursní správce může vykonati právo odpůrčí, nikoli jednotlivý věřitel. Úpadce může přistoupiti jako vedlejší intervenient, protože má zájem na výsledku sporu. Mluví se proto o odpůrčím monopolu správce (Bartsch-Pollak, str. 276). Jen v příčině jmění nepatřícího do podstaty může odpůrčí právo uplatniti jednotlivý věřitel i za konkursu (§ 39 konk. ř. nebo § 13 odp. ř.), když plnění nepřipadne konkursní podstatě. Odpůrčí monopolní právo konkursního správce se nevztahuje též na odpůrčí nároky, patřící oddělným věřitelům v této jejich vlastnosti. V souzeném sporu žaluje a jako strana vystupuje konkursní podstata. Nejde o nevhodné označení, jak míní prvý soud. Je rozdíl mezi konkursní podstatou a konkursním správcem, jsou to dvě rozličné osoby. Konkursní podstata je samostatnou právnickou osobou. V odpůrčím sporu však podstata jako právní subjekt nemůže vystupovati, nýbrž jen konkursní správce, jak vyplývá z § 40 konk. ř. V odpůrčím sporu nezastupuje správce podstatu, nýbrž věřitelstvo, proti němuž se právní jednání prohlašuje za neúčinné; neuznává se na neúčinnost jednání mezi dlužníkem a obohaceným věřitelem. Když tedy zde jako žalující strana vystoupila konkursní podstata, je námitka nedostatku aktivní legitimace odůvodněna. To nelze nijak napravití výkladem, že vlastně žaluje správce za věřitelstvo, protože takový výklad není ve shodě s obsahem spisů. Vývody odvolání, že správce nevede odpůrčí spor na svůj účet, na věci nic nemění, protože správce jest orgánem zřízeným soudem. Opatrovník na př. ve sporech o oduznání manželského původu dítěte jest ve sporu rovněž stranou, ale spor nejde na jeho účet. Konkursní podstata vystupuje právem jako strana v jiných případech než ve sporech odpůrčích (na př. při vymáhání pohledávek dlužníkových). Ježto tedy žalující podstata není k žalobě oprávněna, bylo odvolání žalované firmy potud vyhověno, že rozsudek byl zrušen a žaloba odmítnuta.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a uložil odvolacímu soudu, aby o odvolání znova rozhodl.

D ů v o d y:

Mylně má odvolací soud za to, že ve sporech, jimiž správce konkursní podstaty vymáhá úpadcovy pohledávky, jest procesní stranou konkursní podstata »jako právnická osoba« a že správce ji jen zastupuje, kdežto v odpůrčích sporech zastupuje jen »věřitelstvo«, poněvadž podle § 29, odst. 2, konk. ř. č. 64/1931 Sb. z. a n. prohlašuje soud právní jednání za neúčinná jen proti konkursním věřitelům a správce konkursní podstaty jest podle § 40, odst. 1 konk. ř. stranou procesní. Konkursní podstata není právě tak právnickou osobou, jako jí není vě-

řitelstvo. Konkursní podstata jest jen právním předmětem, nikoliv právním podmětem, poněvadž podle § 3, odst. 1 a 2, konk. ř. jest prohlášením konkursu odňata úpadci jen dispozice s jměním náležícím do konkursní podstaty, zejména jeho správa a úschova (§ 3, odst. 3, konk. ř.), nikoli však právo samo. Úpadce zůstává dále vlastníkem a oprávněným až do zpeněžení podstaty. Mylný jest také právní názor, že hmotněprávní výsledek odpůrčích sporů má účinek jen proti věřitelstvu a že se netýká konkursní podstaty, neboť podle § 42, odst. 1, a § 40, odst. 2, druhá věta, konk. ř. má býti konkursní podstatě vydáno, co odporovatelným jednáním z úpadcova jmění ušlo, nebo co bylo z něho zcizeno, nebo čeho se úpadce zřekl. Správce podstaty má v obou druhích sporů stejné právní postavení, ať vymáhá pohledávky úpadcovy, anebo odporuje právnímu jednání, neboť podle § 49, odst. 1, konk. ř. jest povinen pečovati o dobytí a zajištění jmění podstaty, a sem spadá nepochybně i odpůrčí nárok a z něho plynoucí plnění; jeho povinností jest tudíž hájiti vždy společné zájmy věřitelů jako celku, kdykoliv by se octly v rozporu se zájmy jednotlivých věřitelů, ať konkursních, nebo jiných (§ 78, odst. 2, konk. ř.). Nelze proto jeho úkol rozlišovati tak, že v odpůrčích sporech hájí jen zájmy věřitelstva a v jiných sporech jen zájmy konkursní podstaty. Není tedy žaloba vadná proto, že byla podána jménem konkursní podstaty, a nikoli jménem věřitelstva. Vadná jest však žaloba po stránce formální proto, že nebyla podána správcem konkursní podstaty, neboť, ať jde o odpůrčí spor, anebo o jinaký spor, pokud se netýká jmění náležícího do konkursní podstaty, anebo nevstoupí-li správce do sporu již zahájeného, jest k žalobě legitimován správce konkursní podstaty, nikoli konkursní podstata anebo věřitelstvo. To plyne pro odpůrčí žaloby z § 40, odst. 1, konk. ř. a pro jiné žaloby z §§ 7, 8, 9 a 79 konk. ř. Než dotčená vada se netýká věci samé, nýbrž tkví jen v nepřipadném pojmenování žalující strany, neboť podle obsahu žaloby a spisů jest nepochybné, že žalobcem jest ve skutečnosti Dr. Rudolf Sch. ve své funkci jako správce konkursní podstaty, ať v zájmu věřitelstva, nebo konkursní podstaty, nikoli tedy osobně. Žalovaná se bezdůvodně ohradila proti tomu, když žalobce chtěl uvedenou vadu napravit. Že tu nejde o věcnou vadu, bylo vysloveno již v rozhodnutí č. 10057 Sb. n. s., třeba tam byl správce žalován a nešlo o žalobu odpůrčí. Pro rozřešení otázky aktivní legitimace nelze nic vyvozovati z toho, že správce konkursní podstaty nevede odpůrčí spor na svůj účet, poněvadž to by mělo význam jen pro otázku, zdali vystupuje vlastním jménem jako žalobce. Že by tomu tak bylo v souzeném případě, nebylo ve sporu tvrzeno a ani odvolací soud není takového názoru. Podle toho, co bylo dosud uvedeno, není pochybnosti, že přes nevhodné označení žalující strany jest žalobcem osoba, která jest oprávněna k žalobě, to jest správce konkursní podstaty. Nejde proto o nedostatek aktivní legitimace.

Čís. 16107.

V žalobě o obnovu podle § 530 č. 7 c. ř. s. nelze uplatňovati skutečnosti, které znamenají změnu žalobního důvodu základního sporu. V obnoveném řízení jsou vyloučeny nové skutečnosti, nespadající do